

NORGES HØYESTERETT

Den 5. september 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Webster og Bergsjø i

HR-2023-1621-U, (sak nr. 23-094275STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over fellende straffedom i en sak om økonomisk utroskap og regnskapsovertredelse.
- (2) A ble 5. november 2020 satt under tiltale for grov økonomisk utroskap, jf. (for perioden frem til og med 30. september 2015) straffeloven 1902 § 276, jf. § 275 første ledd, jf. andre ledd og (for perioden fra og med 1. oktober 2015) straffeloven § 391, jf. § 390. Grunnlaget er angitt slik:

«I perioden 2008 til 2017 i egenskap av eier, styreleder og daglig leder overførte han ca. 15 millioner kroner X AS (org.nr. 000 000 000) til sine personlige konti eller til andre, hvorav de vesentligste av transaksjonene var uberettiget. Handlingen er grov, blant annet for det oppsto betydelig økonomisk skade.»
- (3) Ved tilleggstiltalebeslutning 3. februar 2022 ble A også satt under tiltale for overtredelse av (for perioden frem til og med 30. september 2015) bokføringsloven § 15 første ledd andre straffalternativ, jf. bokføringsloven §§ 2, 4 og 7, og (for perioden fra og med 1. oktober 2015) straffeloven § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 første ledd. Grunnlaget er angitt slik:

«I perioden 2008 til 2017, i egenskap av eier, styreleder og daglig leder, unnlot han å sørge for at det på tilstrekkelig vis ble gjort bokføring og utarbeidet regnskap for selskapet X AS (org.nr. 000 000 000).»
- (4) Follo og Nordre Østfold tingrett avsa 4. mai 2022 dom med slik domsslutning:

«1. A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av straffeloven 1902 § 276 jf. § 275 og straffeloven 2005 § 391 jf. § 390 til fengsel i 6 – seks – måneder hvorav fullbyrding av 2 – to – måneder utsettes med en prøvetid på to år jf. straffeloven 2005 § 34.

2. A, f. 00.00.1975 frifinnes for kravene om inndragning og rettighetstap.
 3. A, f. 00.00.1975, dømmes til betale 20 000 – tyvetusen – kroner i sakskostnader til offentlige.»
- (5) Tingretten domfelte for grov utroskap, som den fant gjaldt et beløp «i størrelsesorden 1,5 millioner kroner». Det fremgår av tingrettens begrunnelse at A ble frifunnet for forholdet i tilleggstiltalebeslutningen, fordi tingretten fant at dette var foreldet. Frifinnelsen er imidlertid uteglemt i domsslutningen.
- (6) Påtalemyndigheten anket tingrettens dom. Anken var angitt å gjelde bevisvurderingen under skyldspørsmålet hva angår omfanget av utroskapen, og straffutmålingen. Det ble også anket over bevisvurderingen under skyldspørsmålet for frifinnelsen for regnskapsovertredelsen, inndragningen og rettighetstapet.
- (7) Ved Eidsivating lagmannsretts beslutning 4. november 2022 ble anken henvist til ankeforhandling.
- (8) Eidsivating lagmannsrett avsa deretter 9. mai 2023 dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276, jf. § 275 første ledd, jf. annet ledd og straffeloven (2005) § 391, jf. § 390 og bokføringsloven § 15 første ledd annet straffalternativ, jf. §§ 2, 7 og 4 og straffeloven (2005) § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 første ledd, til fengsel i 2 – to – år.
 2. A, født 00.00.1975, dømmes til å tåle inndragning av 4 320 000 – firemillionertrehundreogtjuetusen – kroner til fordel for statskassen, jf. straffeloven (2005) § 67.
 3. Rettighetstap idømmes ikke.
 4. Sakskostnader idømmes ikke for noen instans.»
- (9) Lagmannsretten fant det bevist at utroskapen gjaldt seks millioner kroner. Lagmannsretten mente i tillegg at regnskapsovertredelsen utgjorde en fortsatt overtredelse, og at den var grov og dermed ikke foreldet. A ble derfor domfelt også for forholdet i tilleggstiltalebeslutningen. En av meddommerne tok dissens under straffutmålingen.
- (10) A har anket lagmannsrettens dom. Anken retter seg mot lovanvendelsen under skyldspørsmålet for både forholdet i tiltalebeslutningen og tilleggstiltalebeslutningen, saksbehandlingen for forholdet i tiltalebeslutningen, den samlede straffutmålingen og inndragningen.
- (11) Det er anført at lagmannsretten ved vurderingen av utroskapstiltalen har gått utenfor det forholdet tiltalen gjelder, jf. straffeprosessloven § 38. Strafferettens strenge beviskrav er ikke oppfylt, og det var manglende kontradiksjon. Når det gjelder domfellelsen for tilleggstiltalen, har A anført at det var feil av lagmannsretten å se på overtredelsene som et sammenhengende

straffbart forhold. Med riktig rettsanvendelse ville forholdene vært foreldet. Under alle omstendigheter har den ilagte straffen og inndragningen blitt for streng.

- (12) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Det er anført at det ikke hefter feil verken ved lagmannsrettens lovanvendelse, saksbehandling eller straffutmåling. Anken reiser ikke spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, og på de punktene siktede har ankerett, er det klart at anken ikke kan føre frem. Anken bør derfor ikke fremmes til behandling.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) A har ankerett til Høyesterett over forholdet i tilleggstiltalebeslutningen om regnskapsovertredelse, idet han ble frifunnet for dette forholdet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Ankeutvalgets kompetanse følger i et slikt tilfelle av straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, hvor det er fastsatt at anken bare kan nektes fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Ankenektelse skal begrunnes, jf. straffeprosessloven § 323 andre ledd andre punktum.
- (15) For øvrig gjelder bestemmelsen i straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum, som fastsetter at anke bare kan fremmes hvis det gis samtykke av ankeutvalget, og at slikt samtykke bare skal gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett.
- (16) Av den grunn behandler utvalget først de delene av anken som knytter seg til domfellelsen for tilleggstiltalebeslutningen.
- (17) A har for det første anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Det er anført at forholdet ikke skulle vært ansett som grovt og ikke som et sammenhengende straffbart forhold. Med korrekt lovanvendelse ville forholdet vært foreldet.
- (18) Anførselen begrunnes slik i støtteskrivet:

«Sakens springende punkt er om siktede som ansvarlig for regnskapsførselen i selskapet iverksatte tilstrekkelige tiltak for å forbedre kvaliteten på regnskapsførselen.

I tingrettens dom er det gjengitt at regnskapet i perioden 2008 til 2009 ble ført av Sigma regnskap. Fra 2011 til 2013 ble regnskapet ført internt. I perioden 2013 til 2016 ble det ført av Saldo regnskap og det siste året 2017 ble regnskapet ført av Aval regnskap. Det fremkommer av både lagmannsrettens og tingrettens premisser at siktede byttet regnskapsførere for å løse problemene med mangelfull regnskapsførsel.

Det hevdes at forholdet ikke kan vurderes som grovt når mangelfullt regnskap først og fremst skyldes regnskapsførerens manglende kompetanse.

[...]

Det er videre feil når lagmannsretten har vurdert overtredelsen under straffeloven § 393 som en fortsatt forbrytelse. Det hevdes at forholdet endrer identitet som en sammenhengende straffbar handling når det iverksettes tiltak for å bringe det

straffbare forhold til opphør. Dette skjer ved skifte av regnskapsførere. Det er ikke en sammenheng i siktedes forsett når det iverksettes tiltak for å oppfylle lovens vilkår om forsvarlig regnskapsførsel.»

- (19) Lagmannsretten kommenterte anførslene knyttet til regnskapsførerne slik i sin vurdering under skyldspørsmålet av tiltalen for regnskapsovertredelse:

«Lagmannsretten bemerker at det var tiltalte – i egenskap av sin reelle og formelle ledende rolle i HOG – som hadde ansvar også for at bokførings- og regnskapsreglene ble overholdt, jf. aksjeloven § 6-14 fjerde ledd og samme lov § 6-12 tredje ledd. Idet tiltalte var så involvert i ledelsen av selskapet finner lagmannsretten at det ikke er grunnlag for å skille mellom den selskapsrettslige og strafferettslige ansvars plasseringen. [...] Lagmannsretten kan ikke se at bruken av eksterne regnskapsførere endret ansvarsforholdet. Det bemerkes at tiltalte etter kort tid ble oppmerksom på manglende kompetanse hos flere av regnskapsførerne, herunder at disse begikk regnskapsmessige feil, og at tiltalte likevel bevisst lot det gå lang tid før han skiftet regnskapsfører. Lagmannsretten har videre funnet det bevist at selskapet gjennomgående var ansvarlig for en rekke grove feil og mangler av betydning for muligheten til å føre et korrekt regnskap. Eksempelvis ble det påpekt feil ved selskapets bruk av skattetrekkkonto og registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, som bilag og faktureringer, som tiltalte aldri rettet opp i. I tillegg til forholdene knyttet til utroskapshandlingene, nevnes at slike forhold ble påpekt i en rekke revisorbrev og medvirket til at det heller ikke var mulig for regnskapsbyrået Aval AS – som det ikke er grunnlag for å betvile kompetansen til – å utarbeide et regnskap revisor kunne godkjenne.»

- (20) Det var lagmannsrettens bevisbedømmelse, som Høyesterett ikke kan prøve, at selskapet, som siktede var ansvarlig for, over en periode på ti år var ansvarlig for en rekke grove feil av betydning for regnskapsførernes mulighet til å føre korrekt regnskap. Det ble også ansett bevist at det gikk lang tid fra tiltalte ble klar over manglende kompetanse hos regnskapsførerne til de ble byttet ut.
- (21) Lagmannsretten fant at dette utgjør en fortsatt regnskapsovertredelse som ikke ble avbrutt ved at regnskapsfører ble byttet. Ankeutvalget kan ikke se at lagmannsrettens vurdering er basert på en uriktig lovforståelse eller subsumsjon.
- (22) Det samme gjelder for lagmannsrettens konklusjon om at det er tale om en grov regnskapsovertredelse, jf. straffeloven § 393. Regnskapsovertredelsene har foregått over svært lang tid, svakhetene ved regnskapet har vært omfattende og gjennomgående, og de har både vanskeliggjort kontroll med selskapet og ført til risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art.
- (23) Strafferammen for grov regnskapsovertredelse er i dag fengsel i seks år, jf. straffeloven § 393. Også da det sammenhengende forholdet tok til i 2008 var strafferammen fengsel i seks år forutsatt at det forelå «særlig skjerpende omstendigheter», jf. bokføringsloven § 15 første ledd andre punktum. De forhold som gjør at forholdet er grovt etter straffeloven 2005, gjør også at det foreligger «særlig skjerpende omstendigheter». Dermed er straffeansvaret for forholdet, som pågikk sammenhengende mellom 2008 og 2018, ikke foreldet, jf. straffeloven § 86 første ledd bokstav c.

- (24) Det er etter dette klart at anken over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for forholdet i tilleggstiltalen ikke kan føre frem. Utvalget kan heller ikke se at anken på dette punktet reiser prinsipielle spørsmål eller at det av andre grunner er særlig viktig å få denne delen av saken behandlet i Høyesterett.
- (25) A har videre anket over straffutmålingen. Også dette omfattes av tiltaltes ankerett, jf. HR-2017-1070-U avsnitt 45, hvor også vurderingstemaet omtales:
- «Ettersom det er utmålt en samlet straff der forhold hvor domfelte har ankerett inngår, vil samtykkevurderingen under § 323 første ledd tredje punktum måtte knytte seg til lagmannsrettens straffutmåling som sådan. Høyesteretts ankeutvalg bygger på at straffeprosessloven § 344 får anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet – spørsmålet om anken klart ikke kan føre frem skal altså besvares ut fra om det er et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og den straffbare handling, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18 med videre henvisninger.»
- (26) Det er anført at lagmannsretten i for stor grad har basert straffutmålingen på størrelsen på de unndratte midlene, og at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til sakens særegne omstendigheter. Det er særlig anført at det lange tidsforløpet, siktedes nåværende livssituasjon og hans samarbeid med påtalemyndigheten og Skatteetaten i både etterforsknings- og iretteføringsfasen, skulle vært tillagt større vekt.
- (27) Til dette vil utvalget bemerke: Lagmannsretten tok utgangspunkt i størrelsen på de unndratte midlene, varigheten av den grove utroskapen og omfanget av regnskapsovertredelsene. Lagmannsrettens flertall mente at straffenivået for de to forholdene lå på henholdsvis fengsel i opp mot to år og seks måneder og fengsel i minst ni måneder. Verken straffenivåene isolert eller samordningen av disse til fengsel i underkant av tre år er det noe å utsette på.
- (28) Basert på de formildende omstendighetene, og da særlig at den samlede saksbehandlingstiden har vært lang, satte lagmannsrettens flertall deretter straffen ned til fengsel i to år. Det fremgår av begrunnelsen at hensynet til siktedes personlige forhold og videre familieliv i USA har blitt vurdert, men ikke er tillagt avgjørende betydning for straffutmålingen. Utvalget har ikke innvendinger mot det. Den reduksjonen lagmannsretten gjør fra tre til to år, er uansett betydelig. Noen større reduksjon er det ikke grunnlag for. Etter utvalgets syn er det derfor klart at det samlet sett ikke foreligger et åpenbart misforhold mellom de straffbare handlingene og den utmålte straffen, slik at anken heller ikke på dette punktet kan føre frem.
- (29) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken – så langt siktede har ankerett – ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at verken anken over forholdet i tiltalebeslutningen eller anken over forholdet i tilleggstiltalebeslutningen gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller at det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Bergljot Webster
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)